

ROZMOWY O ROZWOJU

KIERUNEK
ROZWÓJ

Z A I N W E S T U J W S I E B I E !

Czy polska szkoła
dobrze uczy,
jak uczyć?

Wywiad (cz. 3) z:

**dr hab. Hanną
Solarczyk**

prof. UMK
z Instytutu Nauk
Pedagogicznych

Rozmowę
przeprowadził:

Ryszard Warta
▶▶▶ dla projektu
Kierunek – Rozwój

Czy polska szkoła dobrze przygotowuje do uczenia się przez całe życie, czy po prostu skutecznie uczy, jak się uczyć? O tym między innymi rozmawiamy w trzeciej części wywiadu z **prof. Hanną Solarczyk**, naukowo zajmującą się zagadnieniami uczenia się dorosłych. Czwarta, ostatnia część naszej rozmowy – już wkrótce.

Wróćmy do młodszych grupy, tych czynnych zawodowo.

Tu jest problem związany z tym wspomnianym już, instrumentalnym charakterem edukacji i zagrożeń z tym związanych. Edukacja ustawiczna niby jako hasło istnieje, ale jest ono puste. Kiedy pytam studentów, czy trzeba się uczyć, odpowiadają, że oczywiście, ale jak to robią?

Tu już się zaczyna problem. Ten instrumentalny charakter w Polsce dominuje. Główną motywacją do uczenia się, a pokazują to dobrze badania Bilansu Kapitału Ludzkiego, jest praca zawodowa. A problemem jest to, że w Polsce dominuje sektor małych i średnich przedsiębiorstw, które zwykle mają niewystarczające środki na dokształcanie pracowników. Ci ludzie nie mają dostępu do takich możliwości, jak pracownicy wielkich firm. Mało tego, dochodzą do tego działania na zasadzie bodźca-reakcji. To czego brakuje, a co jest w krajach, które mają duże osiągnięcia edukacyjne, czyli przede wszystkim w krajach skandynawskich, to świadomość, że uczenie się w sferze pozazawodowej stanowi też podstawę do uczenia się zawodowego. Narracja o tym, że warto się uczyć, wynika właśnie

z tego, żeby robić to dla siebie, w innych obszarach niż tylko te zawodowe. Uczymy się niezależnie od tego czy pracodawca zachęca nas do tego, czy nie. Co więcej, korzystając z tej edukacji pozazawodowej, to czego się tam uczymy, na przykład współpracy, czyli tych kompetencji miękkich, wszystko to dobrze wpływa na edukację zawodową. Powinniśmy się więc uczyć niezależnie od pracy zawodowej, we własnym zakresie, a stać już nas na to, bo jeszcze w latach 90-tych podstawową przeszkodą w uczeniu się były finanse, dziś to już jedna z ostatnich pozycji na liście przeszkód, choć oczywiście przydałyby się jakieś formy wsparcia uczenia się, na przykład w formie odpisów podatkowych.

Z drugiej strony są takie programy, jak realizowany przez Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu Kierunek - Rozwój, które pozwalają w znacznym wymiarze sfinansować naukę. Wspomniała Pani o krajach skandynawskich, które są najlepsze w rozwijaniu edukacji dorosłych. Tu chciałbym się odwołać do wskazań Eurostatu za rok 2024, według którego średni odsetek

Czy polska szkoła dobrze uczy, jak uczyć?

Europejczyków, w wieku 18-64 lat, uczestniczących w różnych formach edukacji wyniósł dla krajów unijnych 19,5 proc. Polska jest pod kreską, poniżej średniej, u nas to 15,8 proc. Tymczasem w Szwecji to 41,2 proc., Dania: 36,1 proc. a w Finlandii: 33,6 proc. Co Pani zdaniem jest w tej chwili główną barierą rozwojową, jeśli chodzi o LLL. Nawyki społeczne, system edukacyjny, mankamenty strategii państwa w podejściu do edukacji dorosłych?

Rzeczywiście, dokumenty strategiczne mamy, a papier, jak wiadomo, wszystko przyjmuje. Zaczęłabym jednak od systemu edukacji. Przez trzydzieści lat nie dopracowaliśmy się żadnego konsensusu, żadnej sensownej dyskusji na temat tego, jaki jest sens i cel edukacji. Niestety, szkoła nie uczy uczenia się, co na przykład ewidentnie potwierdzają niedawne decyzje, żeby uczniowie nie otrzymywali zadań domowych. Generalnie badania pokazują, że szkoła nie jest też uczącą się organizacją. To także jest kwestia nauczycieli, bardzo wrażliwej grupy społecznej wykorzystywanej politycznie na różne sposoby, ale to już inny, obszerny temat. Według unikatowych badań podstawy programowej dla całego systemu edukacji ogólnokształcącej: od przedszkola do liceum ogólnokształcącego, jakie wykonaliśmy w naszej katedrze, a właściwie dwóch podstaw: tej stworzonej przez rząd PO jeszcze przed rokiem 2015 i tej opracowanej za rządów PiS. Można wyciągnąć wniosek, iż kompetencje społeczne i obywatelskie odgrywają marginalną rolę i nie są celowo rozwijanymi kompetencjami. Mimo szumnych deklaracji, już w zapisach jest to marginalne. Oczywiście, może być tak, że szkoła jednak rozwija

te kompetencje, ale nie robi tego w sposób systematyczny.

Tymczasem w dokumentach strategicznych dotyczących uczenia się dorosłych, kładzie się duży nacisk na wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

Oczywiście, że tak. Analiza podstaw programowych wyjaśnia to, jak się ludzie zachowują, dlaczego na przykład nie akceptują obcokrajowców. To są pojedyncze efekty uczenia się, rozrzucone przypadkowo w systemie edukacji, a niektórych elementów w ogóle nie ma, takich na przykład jak walka z uprzedzeniami, rasizmem.

W moim przekonaniu szkoła podstawowa powinna rozwijać kompetencje a nie przekazywać encyklopedyczną wiedzę, powielamy ciągle ten sam błąd encyklopedyzmu. Dopiero szkoła średnia powinna systematyzować wiedzę i układać ją w bloki akademickie.

Jeżeli chcemy się uczyć, to musimy mieć cele, musimy mieć plan, musimy być systematyczni, konsekwentni, nie bać się porażek. To są elementy, które towarzyszą w ogóle uczeniu się, ale skoro nie uczymy jak się uczyć, to nie uczymy też tych strategii, które są do tego potrzebne. Inna ważna rzecz, to umiejętność zastosowania teorii w praktyce, z czym też jest słabo. Dochodzi do tego traktowanie nauki, jak jakiegoś przykrego obowiązku, co wiąże się ze złymi doświadczeniami w szkole.

Dziękuję za rozmowę

W kolejnej rozmowie z prof. Hanną Solarczyk rozmawiać będziemy między innymi o tym, od czego zacząć powrót po latach do nauki.

Fundusze Europejskie
dla Kujaw i Pomorza

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Samorząd Województwa
Kujawsko-Pomorskiego

Czy polska szkoła dobrze uczy, jak uczyć?

Profesor Hanna Solarczyk związana jest zawodowo z Instytutem Nauk Pedagogicznych na Wydziale Filozofii i Nauk Społecznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Obszar jej zainteresowań naukowych to edukacja ustawiczna, kształcenie dorosłych, zagadnienia andragogiki, pedagogika porównawcza. Jest autorką publikacji naukowych, realizatorką projektów dydaktycznych i wdrożeniowych, angażuje się także w działania środowiska naukowego badającego problemy edukacji dorosłych – profesor Hanna Solarczyk jest wiceprezeską zarządu Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego i redaktorką naczelną „Rocznika Andragogicznego”.

Warto zapamiętać!

“Jeżeli chcemy się uczyć, to musimy mieć cele, musimy mieć plan, musimy być systematyczni, konsekwentni, nie bać się porażek.”

Fundusze Europejskie
dla Kujaw i Pomorza

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Samorząd Województwa
Kujawsko-Pomorskiego